

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Prima Pars Et Prima Secundæ Divi Thomæ Complectvntvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores & praxim spectantes, quæ peculiarem cum
Scholasticis habent connexionem, declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1659

Sectio I. Ostenditur, Deum esse Vnum tantùm, non plures.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13718

TOMVS I.

VIII. Ex rebus jam existentibus demonstratur Deus.

IX. Ex rerum contingentia probatur, esse debere Ens aliquod necessarium.

X. Primum in unoquoque

Contra secundò, & præcipue: res quæ de facto existunt, sunt tantum finitæ; hæc ergo idem & clariùs conficitur argumentum: vel namque aliqua una ex rebus jam existentibus est improducta, vel producitur aut conservatur à seipsa; vel denique conservatur ab una aliqua ex his rebus, quam illa mediatè vel immediatè producit, aut conservat; quod, ut numero quinto & sexto ostendi planè est impossibile.

Hoc argumentum, quicquid scilicet sit, ab alio fieri debere, præcipuum existimo ad Dei existentiam demonstrandam, quod proinde futius proposui. Alia hujus rei ratio à S. Thoma assignata, deducitur ex rerum contingentia. In dies singulos res varias cernimus omnino contingenter existere, seu ita ut poterint non existere: si ergo res omnes sint hoc inodo contingentes, & poterint non esse, ponamus, aliquando nullas extitisse, ex possibili enim posito in esse, nullum sequitur inconveniens: hinc ergo deducitur, res hæc esse possibiles & non esse; esse, ut supponitur, non esse, quia nihil tunc foret quod posset illas producere; ergo recurrendum necessariò esset ad aliquid quod essentialiter petat semper existere, & à quo res omnes contingentes, suo quæque ordine ad existendum determinentur.

Quarta S. Thomæ ratio in eo fundatur, quòd inter res, quæ quotidie nobis ante oculos versan-

tur, alias aliis nobiliores ac præstantiores cernamus: dari ergo Ens aliquod debet, quod res alias omnes in perfectione superet, comparatione cujus ille magis aut minus perfectæ dicantur, prout magis aut minus ad illius excellentias accedunt; Primum enim in unoquoque genere, mensura est reliquorum.

Quintum denique S. Doctoris argumentum ad supremi alicujus Numinis existentiam demonstrandam sumitur ex varietate, & pulchritudine rerum in hoc Univerfo, quæ apertè arguit, sapientissimum aliquem esse opificem, qui & hæc omnia creaverit, creataque administret, & in suos quæque fines ordinet ac dirigat. Hanc rationem fusè proposui in Philosophia disp. 12. Metaph. sec. primâ, & futius in Prometheo Christiano, disp. II. cap. 1. 2. & 3. Ubi supremi Numinis existentiam, tanquam præcipuum morales vitæ (cujus illic principia tradendam) fundamentum, omni modo contra Atheos stabilire sum conatus. Eo igitur ad plenam illius argumenti propositionem lectorem remitto.

Quæ contra hanc veritatem, imò veritatum omnium fundamentum proponunt Athei, nullius momenti sunt, cumque ex iis pleraque ad Dei providentiam, modumque quo mundum administret, spectent, de iis, dum de Providentia Dei, & prædestinatione infra agetur, quædam adjungam.

genero mensura est reliquorum.

XI. Ex Univerfo pulchritudine, & administratione demonstratur Deus.

XII. Atheorum argumenta nullius sunt momenti.

DISPUTATIO TERTIA.

De Unitate Dei.

Rem hanc discutit S. Thomas infra q. II. a. 14. sed quia peculiarem habere videtur cum existentia Dei connexionem, hanc questionem immediatè illi subjiciam; perinde enim est, Deum non esse, ac non esse unum.

SECTIO PRIMA.

Ostenditur, Deum esse unum tantum, non plures.

I. Gentiles circa Deum mirè hallucinabantur.

II. Valentini, Carpocrati, & aliorum circa Deum errores.

NULLA in re cæcitatebat magis antiquitas, quam in Deo, ejusque perfectionibus inquirendis. Esto namque omnium animis insitum esset dari aliquod Numen, in numero tamen & qualitate mirè hallucinabantur. Hinc Cicero lib. I. de leg. Nulla, inquit, gens est, neque tam immansuetæ, neque tam ferreæ, quæ licet nesciat qualem Deum habere deceat, habendum tamen ignoret. Quàm nimirum erant omnes de substantia certi, tam erant de numero incerti.

Neque hac in re delirabant soli antiqui illi Gentiles: Valentini quippe hæretici, ut refert S. Irenæus, quinque contra eum scriptis libris, duos statuebat Deos, seu prima rerum principia, quorum alterum Profundum appellabat, alterum Silentium. Carpocrates, Apelles, Manichæi, & alii, duo item ponebant principia, Bonum lucis incorporeæ & invisibilis; ac Malum tenebrarum, & creaturæ visibilis & corporeæ auctorem. Cædo denique & Marcion duos similiter Deos statuebant sibi contrarios, unum veteris testamenti, eumque justum & Mundi creatorem, alium testamenti novi, bonum & misericordem, ac Patrem Christi.

Sed contra hæc & alia inanum & sceleratorum hominum somnia, tanquam certissimum tenendum est, Deum unicum esse. Sic Deuteron. 5. v. 4. dicitur, Audi Israël, Dominus Deus noster, Dominus unus est. Psalm. 85. v. 10. Quoniam magnus es tu, & faciens mirabilia: tu es Deus solus. Malachie 2. v. 10. Nunquid non Pater unus omnium nostrum? Nunquid non Deus unus creavit nos? Ad Ephes. 4. v. 5. Unus Dominus, una fides, unum baptisma. Unus Deus, & Pater omnium, qui est super omnes, & per omnia, & in omnibus nobis.

Subscribunt Patres, tum Græci, tum Latini, & Deum, ut esse, ita unicum esse, uno omnes ore pronunciant. Sic S. Clemens Romanus lib. 6. Const. Apost. c. 14. Deus omnipotens (inquit) unus tantum est, & oportet hunc saltem colere & venerari. Justinus Martyr in expositione fidei: Unum quidem Deum colere nos divine literæ docent, & Patrum erudiunt institutiones: unum namque esse necesse est rerum universarum auctorem summum, & S. Joan. Damasc. Orthod. Fid. l. I. c. 5. Quod Deus unus sit, non plures, apud eos quidem qui divine scripturæ fidem adhibent, extra controversiam est, &c. Et infra: unus promde est Deus perfectus, circumscriptiois expertus, mundi architectus, conservator, & gubernator, perfectione sublimior atque antiquior. S. Cyprianus de Idolorum vanitate: Unus, inquit, omnium dominus est Deus: Neque enim illa sublimitas potest habere consortem, cum sola omnem teneat potestatem &c. Denique Patres omnes in hac veritate assensum.

III. Certissimè est, non nisi unicum esse Deum.

IV. Deum unicum esse, uno ore testantur Patres.

Justinus Martyr.

S. Joan. Damascenus.

S. Cyprianus.

afferendâ ad eò constantes sunt, ut supervacaneum sit in eorum hac de re dictis recensendis diutius immorari.

V. *Etiâ Gentiles Deum Vnicum esse debere asseriebant.*

Plato,

Aristoteles de Mundo ad Alexandrum.

Nec Sanctis tantum Patribus, sed ipsis etiam Ethnicis innotuit, Deum esse debere unicum: quamvis enim vulgus multos Deos coleret: qui tamen ingenio inter eos & sapientiâ præstabant, omnia ad unum principium reducebant, à quo, tanquam à fonte, bona omnia profluere asseriebant. Sic Plato in Timæo causam omnium, quæ in mundo sunt, ad supremum aut referendam esse opificem. Sic etiam Aristoteles Univerſi hujus administrationem ab uno aliquo summo moderatore procedere debere affirmat: cuius præclara extat de Mundo ad Alexandrum cap. 6. hac de re sententia: *Quod in navi gubernator est, inquit, in curru auriga, in civitate Lex, in exercitu Imperator, hoc in mundo Deus. Quam reliquorum etiam penè omnium Philosophorum mentem fuisse, ex dictis eorum & scriptis est manifestum.*

SECTIO SECUNDA.

Eadem veritas, Deum scilicet esse Vnicum, variis rationibus astruitur.

I.

SCRIPTURÆ & Patrum testimoniis, Dei unitatem, præcedente sectione ostendi, adjunctisque etiam Philosophorum hac de re pronuntiatis, autoritate tum sacrâ tum prophanâ declaravi. Nunc eadem veritas rationibus comprobanda.

II.

Ex Dei perfectione præbatur ejusdem Unitas.

Prima itaque ratio ex ipsâ Dei notione deducitur. Quisquis nimirum Dei apud se ideam formare intendit, rem concipere conatur omnium perfectissimam. Sic S. Augustinus, *Deus, inquit, est, quo majus aut melius cogitari nihil potest.* Et S. Ambrosius l. i. de fide, c. 7. *Quicquid, inquit, religiosus sentire potest, quicquid præstantius ad decorem, quicquid sublimius ad potestatem, hoc Deo intelligas convenire.* Imò insitum hoc omnibus vel ab ipsâ naturâ videtur: solo enim rationis ductu Deum omnes Optimum, Maximum appellant: *Optimus autem non est, cui alius in bonitate est æqualis; nec Maximus, qui in magnitudine habet parem.* Deus etiam ab omnibus Summum Bonum vocatur: quem proinde cuncti optima quæque & præstantissima in se complecti existimant. Cùm ergo hic sit conceptus Dei, univèrsi ab ipsâ naturâ ingentis, ut sit omnium, quæ cogitari possunt, perfectissimus; evidentissimè confici videtur, duos esse non posse: qui enim utriusque perfectiones solus haberet, esset ullo ex iis perfectior: neuter itaque ex illis esset Deus, cùm neuter conceptum haberet perfectissimum. Hanc rationem, variis adductis exemplis, tum Physicis, tum moralibus, in Prometheo Christiano fusiùs declaravi Disp. XII. cap. secundo, num. secundo & tertio.

III.

Si numerus Deorum admittatur, erunt sine numero.

Altera hujus ratio est: si enim plures simul statuantur Dii, nullus erit eorum numerus: quocunque enim numero assignato, queram cur adhuc unus addi nequeat: certum videtur, nullum ejusmodi assignari numerum posse, sicque erunt infiniti. Quæ ratio non urget in Personis Divinis; ex si quidem tres solummodò esse possunt: cùm enim in natura rationali duæ tantum sint facultates operatrices ad intra, intellectus nimirum & voluntas,

duæ etiam tantum esse possunt processionis; una, quâ Persona una producit; altera, qua alia; sicque erunt tres, & tres tantum Personæ, improducta una, duæ productæ.

Tertiò, idem, & præcipuè, probatur: si enim plures ponantur Dii, vel ita ponuntur, ut uno aliquid volente, alii necessariò consentire debeant: in hoc autem casu, Dei ratione & conceptu orbantur, dum præstantissima Numinis perfectio ab iis, libertas scilicet, tollitur. Si verò, dum Deus quispian aliquid statuit, penes alios sit refragari, sicque obfistere, quales hic habebimus Deos, inter quos nimirum dissidia, jurgia, & rixæ intercedere possunt, aliæque incommoda, ipsis etiam hominibus indigna, & quæ manifestam arguunt imperfectionem. In quam rem, declarando nimirum quo pacto rectum Univerſi regimen plures Deos non patiat, sic in tractatu de Idolorum vanitate scribit S. Cyprianus: *Ad divinum, inquit, imperium, etiam de terris mutuemur exemplum: quando unquam regni societatis, aut cum fide capit; aut sine cruore desit? Romanos geminos unum non capit imperium, quos unum uteri cepit hospitium, &c.*

IV.

Incommoda ex Deorum multiplici- tate procedunt.

Dices primò, hæc omnia vitatum iri incommoda, si ita statuantur plures Dii, ut uno aliquid decernente, reliqui omnes, sine ullâ omnino subordinatione, & disparatè, idem semper liberè velint ac decernant. Sed inprimis hoc intelligi nullo modo potest: perinde enim est, ac si quis diceret, Petro hic talem vel talem literam calamo in charta efformante, Paulum in Indiis eandem semper literam formare, & alia id genus, quæ ab omni ratione sunt penitus aliena. Deinde non vitatur difficultas: quantumcunque enim fingat quis eos hoc modo idem semper velle ac decernere, possunt nihilominus contrarium, cùm, ut supponitur, hæc præsent liberè; ergo possunt velle contrarium, ergo talis est Deorum indoles, ut inter eos oriri dissensiones & rixæ possint: quod est planè absolum, Dei que naturæ & conditioni penitus dissentaneum.

V.

Dua voluntates liberae, sine subordinatione simul semper concurrere non possunt.

Dicit aliquis secundo: facile huic incommodo, dissentienti quod periculo occurri posse, si ita statuantur duo vel plures Dii, ut singuli singulos habeant mundos ubi quisque solus regnet, suoque omnia arbitrato administret. Sed hoc modo plures Deos defendere, est eosdem penitus evertere: Diis enim limites quisque præscribit, divinitatem ab iis abrogat, & in mortalium ordinem redigit: à terrenis quippe Regibus hoc tantum distabunt, quòd latius regnum occupent. Deinde quales hic statuuntur Dii, quos alius modus non est à rixis & dissensionibus compescendi, quàm ut loco disjungantur? canes quippe & feles, ac ferocissima quæque animalia, hoc modo coërcemus, ne se invicem discerpant, separando ea scilicet, ac diversis septis & caveis concludendo. Finio itaque pulcherrimis, & ad rem præsentem appositis S. Joannis Damasceni verbis, qui de hoc ipso argumento disputans, sic loquitur: *Si multi (Dii) sunt, quomodo salva & incolumis ipsis manebit incircumscriptio? ubi enim unus fuerit, alter non erit. Quid insuper asserri potest, quin, si mundus à multis gubernetur, non dilabatur atque intereat? Quippe cùm inter gubernatores pugna perspicitur. Discrimen siquidem, pugne ac contentioni aditum præbet. Quòd si quis singulos singulis regibus præesse contendat, quænam ex eo, quis hujus ordinis auctor fuerit, imperiumque partitus sit inter ipsos? Hic enim potius Deus erit. Vnus proinde est Deus, &c.*

VI.

Nonnulli, ut item componant, Diis singulos singulos mundos assignant.

S. Jo. Damasc. lib. i. Orthod. fidei, cap. 5.

DISPV-